

Salamon Golda És Katz Béla

Ezen a képen a bal oldali vagyok én, mellettem jobbra Katz Bélus, ő máramarosszigeti születésű, de kiment Amerikába. Összetalálkoztunk, és azt mondta: 'Gyere, csináljunk egy képet, örökítsük meg azt, hogy találkoztam veled.' Ez a kép a máramarosszigeti zsinagógában volt fényképezve. Megvan most is ez a blúzom és ez a szoknyám. Izraelből kaptam ezt a blúzt, nagyon szép. És hozzá megy ez a krém szoknya, mert a blúz alapja fekete, és a szoknya sima kell legyen, semmi virággal. Valamikor sokat adtam az öltözetre. Valamikor én minden héten mentem fodráshoz. Olyan szép volt a frizurám, hogy gyönyörködni lehetett benne. Csak lány koromban volt copfom, de utána rövid hajam volt, és csavartattam a hajam. Akkor az volt a divat, hogy olyan gyűrűkbe csavarták a haját. A szefárd templom az volt, amelyik most is megvan, ezt nem bontották le. A háború előtt, mikor voltak ezek a nevezetes ünnepek, volt Rosásúná [Ros Hásáná], szóval Újév, abban a templomban mindig fogadtak egy híres kántort Bukarestből, [Nagy]Váradról, Kolozsvárról, aki imádkozott, és ő vezette le az egész imádságot, az egész imádság ilyen szép hangon folyt le. Ezek a kántorok általában operaénekesek, azoknak kell legyen hangjuk. És akkor a vallásos zsidók is mind jöttek abba a templomba, hallani a kántort. De akkor még volt sok zsidó, a templomban számozva voltak a helyek, és mindenki megvehetette a helyet őszi ünnepekkor pénzért, nem lehetett csak úgy, fent volt direkt a nőknek, és lent voltak a férfiak. A haszidok is fogadtak sokszor kántort a

Nagytemplomba. És ha nem, akkor volt előimádkozó, aki jól tudott imádkozni, és elég jó hangja volt. De nem volt operaénekes, nem volt kántor. Régen nagyon szépek voltak az ünnepek. Hát Hosszúnapkor is olyan gyönyörű szép volt az a Kannedra [Kol Nidre], amit este kezdenek, nagyon szép volt valamikor. Miután 1947-ben férjhez mentem, én jártam a templomba. Őszünnepekkor volt nekem ott egy hely direkt megvásárolva, a második sorban. Danzig imádkozott, ő volt a rabbi. Olyan sisakot viselt, mit a papok, és egy bordó széles övet [a derekán] átkötve, pontosan úgy, mint a katolikus papok, úgy járt a rabbink is felöltözve. Ez már a háború után, ő visszajött [Máramaros]Szigetre, és innen ment ki Izraelbe. Mióta már nagyon kevesen maradtunk, csak a kistemplomban zajlik le [az imádkozás], van egy előimádkozó, Leihter Sándor, és külön el van kerítve [egy rész], ahol a nők szoktak ülni. De mostanában én már nem jártam a templomban, mert nincsenek zsidók. Kivel menjek a templomba? Üljek ott magamban? Vagy vannak ilyen vegyes házasságok, az egyiknek van egy ruszka [orosz] felesége, a másiknak mit tudom én, ezek jönnek. Nem, inkább imádkozok itthon. Mikor már nem élt az első férjem, akkor is egy szomszédasszonnyal mindig mentünk a központi fürdőbe, egy kétkádas szobába, és ott lefürödtünk. Egyszer egy héten, egyszer két hétben mentünk. 1980-ban még volt, de aztán megszűnt. Ahogy elmentek a zsidók, megszűnt, és aztán már kezdtek modernizálódni, mindenki csinált fürdőszobát otthon. Már nem mentek ilyen rituális fürdőbe. A múltkor jött egy autóbusz fiatalokkal -- voltak zsidó gyerekek is köztük, de a többségük román volt --, akik direkt a templomnál szálltak ki, és jöttek értem, én kellett magyarázzam nekik, ezeknek a fiataloknak, hogy min mentem keresztül, hogy ne ismétlődjön még egyszer meg az, ami volt 1944-ben. Hogy így irtották az embereket. Mert egy év és négy hónapot voltam én lágerben, mikor innét eldeportáltak [1944 májusában deportálták, és 1945 májusában szabadult fel Mauthausenban. Azután még több hónapig volt Ausztriában és Budapesten kórházban, ekkor természetesen már nem fogolyként, majd 1946 tavaszán érkezett Kolozsvárra, ahonnan néhány hónapi kórházi kezelés után 1946 őszén tért vissza Máramarosszigetre. -- A szerk.]. De nagyon kevesen tértek vissza, nagyon kevesen. A fiatalok tettek fel kérdéseket nekem, és mindenre kellett válaszoljak. Románul, mert volt köztük zsidó gyerek, de kevés, a java része román volt, akik nem hiszik még máma se, hogy volt egy ilyen irtás.